

Հայ բժիշկը

Բարեկամքս՝ Պ. Տիբ. Բազանեանին

Իրա՛ւ, գիտե՞ս ըսպանցել Մահը, խեղդել
Ոսկրներու, ջիղերու մեջ, զեհեղել
Գրլուխդ ամեն խօթ կուրծքի. —
(Յանդո՛ւզքն գործ՝ ուր կայ վրժանցն անհարկու
Խաբուած սիրոյ ըմբոստութեան դիպել ու՝
Ինչպէս խաբուած ռամկիկն :)

Գիտե՞ս համրել բաբախումները սրբիկն,
Կեանքին հայրեն՝ որոնց (եղբւլ կը քափին
Մեռած կրակներն այսերէ :
Հին սուրբի պէս, ի՛նչ, բարե ես եւ կարո՞ղ .
Ձերդ մանգաղուած կակալներու ինկած եող՝
Սիրքդ վերեւ՝ կ'համբուրէ :

Առդ եկո՛ւր, ո՛վ եղբայր, ծրնած՝ չը գիտեմ
Երկիր իջնուլ ո՛ր աստղին շէկ փրփրքին .
Եկո՛ւր, ըզնեզ, դողդաղագին,
Պիտի ասնիմ Ասիւսն մ' (լուսի գեղեզման)
Ա՛լ աւելի խոր ցաւերով, ըրխո՛ւր՝ քան
Կես շիրմաւորը ցելին :

Հոն, հիւզե հիւզ սրբոսմ կալես պիտի դուն՝
Բանալով խուլ ողբի դրոները գաղփուն .
Վերականգնէ դուրս, եհնար
Թեւեր քեզի պիտի՝ երկրնան վերաբարձ,

Եւ պիտի՛ շողայ, մերոս խորհրդը յանկարծ՝
Իբրեւ ոսկւոյ հանգ մ'ըլլար :

Ու առջեւդ հոն պիտի՛ տեսնես՝ մահախոս
Հանքերու գալարուող կոյս մ'հիւսնդոն,
Թաց խորհրու մեջ՝ զբժողոյն,
Դեմքեր վրէժի, բիբեր՝ սեղիկ վաւարան,
Որ փոխալակ արեգակին կը տեսնան
Հորդեմն իրենց գիւղերուն .

Սրբեր վիրոս, վիրոս լանջեր՝ լի արդար
Վերեմներով, սարսափներէ խղիւղաբ
Ճակասներ՝ ուր բեմաւերյն
Անարգ սուրերը կ'արձակեն բոց ու ան .
Հոն կը գրեմն, ըս կամփ, կեանք՝ վարդ ման. —
Ճակասագիր անկայուն . . .

Ջարդուած կողեր՝ որ կը դողդղան սուրհմներէն՝
Ինչպէս յովազ մ'իւր բայալանին խրքանէն .
Յուրքի, սովի մեջ՝ դելին
Հիւծախս բոկեր, աղիքներ չոր ու ցաւա՛ն .
Ուր անյազ քաղցը, երկողք մարմնախանձ,
Կը քաշէ մորթը ոսկրին :

... Ահա — ո՛վ վրեժ — եղբայրներուդ այս անվերջ
Քայալուսին առջեւ, շրմար, սրբիդ մեջ
Խեղդած պատգոնը, ընդվի՛զ, վե՛ս,
Շանքի նրման՝ որ կ'երկրնայ պոպպասին,
Գուցէ, գուցէ, ո՛վ եղբայր, դու, մոլեգին,
Նըստակի տեղ՝ սո՛ւրմ ուզես . . .

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ՃԱՓՈՆԸ

(Շար.)

Քարեկիւանները ու Միւսամթները երեք
Տիւղի կը բաժնուին, որոնց անունները կ'անձ .
Նաւորեն այդ կեղծոնացման՝ զործին երեք մեծ
փուլերը, բուն Քարեկեաններուն եւ զուտ
Միւսամթներուն օրով (այս վերջինները իրենց

օժանդակ ունենալով պալատապետ՝ Հոծները)
միապետութիւնը աւատական էր եւ ընկերու-
թիւնը ամբողջովին դիւտոտական, վաւուա-
ները եւ Աշխրակները քաջարձակ միապետու-
թեան վերահաստատութիւնը կը պատրաստեն .
իրենց օրով, աւատականութիւնը կը աւարա-
նայ, բարքերը կը նըրանան, արուեստները կը
զարգանան, բայց այդ Հարստութիւնները կը
խորտակուին այն ներքին պաշարներուն եւ
յեղափոխութեանց մէջ որ յառաջ կուգան ԺԶ.
դարուն, ԺԷ. դարուն, Պուրպոններն ու Թա-

քուկավաները կը յաջողին կեդրոնացնել կա-
ռավարութիւն մը կազմել. երկու երկիրներուն
մէջ ալ, կը գտնենք կարգը, բարոյք վարչու-
թիւնը, զինուորական ազնուականութիւնը՝
արքունիքի ազնուականութեան փոխուած, Ե-
կեղեցին Պետութեան հպատակ, երկրագործու-
թիւնը եւ ճարտարարուեստը բարգաւաճ, քա-
ղաքավարութիւնը, գասական ոճը, բանավա-
րականութիւնը, գրականութեան եւ արուեստ-

տութեան արդիւնք եղող տնտեսական ու ըն-
կերական յառաջիմութիւնները այդ բացարձա-
կապետութեան անկուսը յառաջ կը բերին թէ՛
Ճափոնի եւ թէ՛ Պրանսայի մէջ. վիհապետը
այլ եւս չի կրնար ղեկավարել վարչութիւն մը
որ շատ բարձր դարձած է, պաշտօնատարներու
ապիկարութիւնը կառավարութիւնն անդոյր կը
դարձընէ, անոնց զեղծումները զայն զգուշի-
կ'ընեն. նոր հարստացած դասակարգերը կը բո-

զոքեն առանձնաշնորհաւորութիւնը ոգւոյ աշխ-
դասակարգերուն որ կը յաւակնին իշխա-
նութիւնը ձեռքերնին պահել, մտքերը՝
աւելի ազատ՝ կը գծկամակնին հնուց հաս-
տատած սկզբունքները առանց վէճի ըն-
դունելու, բանավարականութեան ծայրա-
յնութիւնը յառաջ կը բերէ հակազդեցու-
թիւն մը որ կը յայտնուի, թէ՛ գերակըշ-
քութեամբ դիտական ուղղոյն, որ հետա-
մուտ է ոչ թէ պատճառաբանութեանց այլ
իրողութեանց, եւ թէ՛ շատոնց ի վեր
զսպուած զգայնութեան մը յորդուումը։
Ըստ որում միեւնոյն պատճառները յեղա-
փոխութեան մը ծնունդ կուտան թէ՛ Պը-
րանսայի եւ թէ՛ Ճափոնի մէջ, երկու եր-
կիրներուն մէջ ալ այդ յեղափոխութիւնը
միևնոյն արդիւնքները կ'արտադրէ։ Պուր-
պաննեան ու Թեքուկավաները իրենց դաշը
կը կորսնցնեն, աւատականութեան վերջին
նշմարները կ'անհետան, հողերուն մե-
ծագոյն մասը գիւղացիներուն ձեռքը կ'ան-
ցնի, նահանգներու հին բաժանումին կը
յաջորդէ վիճակներու (département) բա-
ժանում մը, խորհրդարանական իեժիմը կը
հաստատուի, օրինադրքեր կը հրատարա-
կուին, որոնք ընկերութիւնը պիտի կեր-
պարանափոխեն ռազմավարական ուղղու-
թեամբ, Միսսին թէ՛ Փրանսական յեղա-
փոխութիւնը Յունաստանի եւ Հռոմի հան-

ԲՆԱՆՎԱՐ (Հոբոլգաի)
(Գիշիկ Revue Universelle)

երու ճաչալու երկու կէտի մէջ միայն Ճափոնը ապագական սկզբունքներէն կը ներշնչուի,
կը տարբերի Պրանսայէն. ուրիշ ժողովուրդնե-
րու հետ այլ եւս յարաբերութիւն չի պահա-
նելու բայց միայն նակազաքի հաստատուած քանի
մը Ձիւնացի եւ Հոլանտացի վաճառականներու
միջոցով. Գվանթոն դուրս, աւատական ազ-
նուականները կը շարունակեն իրենց աւատները
կառավարել՝ կեդրոնական իշխանութեան ըն-
թրոյն տակ։ ԺԸ. դարուն, բացարձակապե-

միւնչեղե ճափոնական յեղափոխութիւնը նախ-
պետական կառավարութեան չինական սկզբ-
բունքներէն, եւ այն բարենորոգումները, զոր
Պրանսայի մէջ կը կատարեն օրէնսդիր ժողով-
ները, Ճափոնի մէջ կը կատարուին իր վեհա-
պետական իրաւունքները վերստացած Միքստո-
ին ձեռքով։

(Շարունակելի)

ԼԱ ՄԱՅՈՒՆԻՒՆ